

Ochrana vkladov ako jeden z pilierov bankovej únie a jeden z aspektov regulácie bankovníctva

Deposit protection - as one of the pillars of the banking union and one of the aspects of banking regulation

DANA TKÁČOVÁ, VIERA MALACKÁ

Abstrakt

Bankovníctvo je v podmienkach trhovej ekonomiky najregulovanejším odvetvím. Jedným z pilierov bankovej regulácie je vo vyspelých trhových ekonomikách ochrana vkladov. Pri ochrane vkladov ide o zvýšenie dôveryhodnosti bankového systému. Podstatou je, aby pri úpadku banky neutrpeli vkladatelia v zásade žiadne straty zo svojich vkladov. Čím je systém ochrany vkladov na vyššej úrovni, tým je dôvera vkladateľov voči bankám vyššia.

Článok sa zaoberá problematikou ochrany vkladov, v kontexte s jednotlivými piliermi bankovej únie, pozitívami a negatívami ochrany vkladov, navrhovanými rámcovými riešeniami tejto problematiky a vzájomnými súvislosťami ochrany vkladov, jej dôsledkov a legislatívnou úpravou ochrany vkladov.

Kľúčové slová: ochrana vkladov, banková únia, chránené vklady, nechránené vklady, bankový systém,

Abstract

Banking is the most regulated sector in a market economy. One of the pillars of banking regulation in advanced market economies is deposit protection. Deposit protection is about increasing the credibility of the banking system. The essence is that, in the event of a bank failure, depositors do not, in principle, suffer any losses from their deposits. The higher the level of deposit protection, the higher the depositors' confidence in banks.

The article deals with the issue of deposit protection, in the context of the individual pillars of the banking union, the positives and negatives of deposit protection, the proposed framework solutions to this issue and the interrelationships between deposit protection, its consequences and legislation on deposit protection.

Keywords: deposit protection, banking union, protected deposits, unprotected deposits, Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY, Bratislava, Derivat 2020, ISSN 1336-5711, 3/2020

banking system

JEL CLASSIFICATION: G 21, G 01,

1 Banková únia a ochrana vkladov

Na riešenie možnej finančnej nestability v hospodárskej a menovej únii, menové a fiškálne authority robia opatrenia, ktoré by eliminovali potenciálne riziká, ktorými sú:

- úzka hospodárska a finančná integrácia európskych krajín - táto zvyšuje možnosť šírenia bankových kríz cez hranice,
- prepojenia medzi štátnym a bankovým dlhom – tieto mali za následok skutočnosť, že z finančných prostriedkov daňových poplatníkov bolo vyplatené viac ako 4,5 biliónov eur na záchranu bánk v EÚ,
- fragmentácia bankových trhov EÚ – ohrozuje jednotný trh s finančnými službami a oslabuje účinnú realizáciu menovej politiky v celej eurozóne.

Z uvedených dôvodov Európska komisia vyzvala na vytvorenie bankovej únie. Jej hlavným cieľom pri vzniku bolo:

1. stabilizovať bankový sektor,
2. obnoviť dôveru v euro.

Hlavnými krokmi na dosiahnutie tohto cieľa boli:

- Jednotný mechanizmus dohľadu,
- Jednotný rezolučný mechanizmus,
- Jednotný fond ochrany vkladov.

2. Jednotný mechanizmus dohľadu - 1. pilier bankovej únie

Je založený na prenesení konkrétnych kľúčových úloh dohľadu nad bankami so sídlom v krajinách eurozóny na európsku úroveň. Konečnú zodpovednosť za dohľad nesie ECB, ale svoje úlohy v rámci jednotného mechanizmu dohľadu vykonáva spolu s vnútroštátnymi orgánmi dohľadu. Uvedená štruktúra zabezpečuje silný a jednotný dohľad v celej eurozóne a zároveň využíva miestne a špecifické vedomosti vnútroštátnych orgánov dohľadu. Tým sa, podľa Komisie, zabezpečuje, že dohľad má veľmi dobré poznatky o vnútroštátnych a miestnych podmienkach, čo je dôležité pre zabezpečenie finančnej stability.

Komisia tiež navrhla, že členské krajiny, ktoré neprijali euro, ale chceli by sa jednotného mechanizmu dohľadu zúčastniť, budú mať možnosť úzko spolupracovať s ECB.

ECB zodpovedá za dohľad nad všetkými bankami v bankovej únii a uplatňuje u nich jednotný súbor pravidiel, platný v rámci jednotného trhu. ECB bola od začiatku poverená prevzatím dohľadu nad všetkými bankami v eurozóne, pokiaľ tak sama rozhodne. Týka sa to aj pomerne malých bánk, pretože nedávne skúsenosti ukázali, že aj nepriaznivý vývoj v nich, môže mať veľmi negatívny dopad na finančnú stabilitu štátov.

Plán prenosu dohľadu na ECB bol stanovený takto:

- od 1. júla 2013 prešiel dohľad na ECB v najvýznamnejších európskych systémovo dôležitých bankách.
- Od 1. januára 2014 vo všetkých ostatných bankách.

Teda do 1. januára 2014 prešli všetky banky pod dohľad na úrovni EÚ.

Pri vykonávaní dohľadu má ECB špecifické, kľúčové úlohy, ktoré sú nevyhnutné pre odhalenie rizík, ktoré ohrozujú životaschopnosť bánk. ECB môže od bánk vyžadovať, aby prijali nevyhnutné nápravné opatrenia.

Okrem iného ECB:

- je orgánom, pre povoľovanie činnosti úverovými inštitúciami,
- môže hodnotiť kvalifikovanú účasť,
- zabezpečuje dodržiavanie minimálnych kapitálových požiadaviek,
- zabezpečuje primeranosť vnútorného kapitálu s ohľadom na rizikový profil úverovej inštitúcie,
- uskutočňuje dohľad na konsolidovanom základe,
- vykonáva dohľad nad finančnými konglomerátmi,
- zabezpečuje dodržiavanie ustanovení o pákovom efekte a likvidite,
- uplatňuje kapitálové rezervy,
- v koordinácii s orgánmi zodpovednými za reštrukturalizáciu, uskutočňuje opatrenia včasného zásahu, pokiaľ banka porušuje alebo sa chystá porušiť požiadavky kladené na regulatórny kapitál.

Tie úlohy, ktoré nie sú zverené výslovne ECB, zostali v právomoci vnútroštátnych orgánov dohľadu¹.

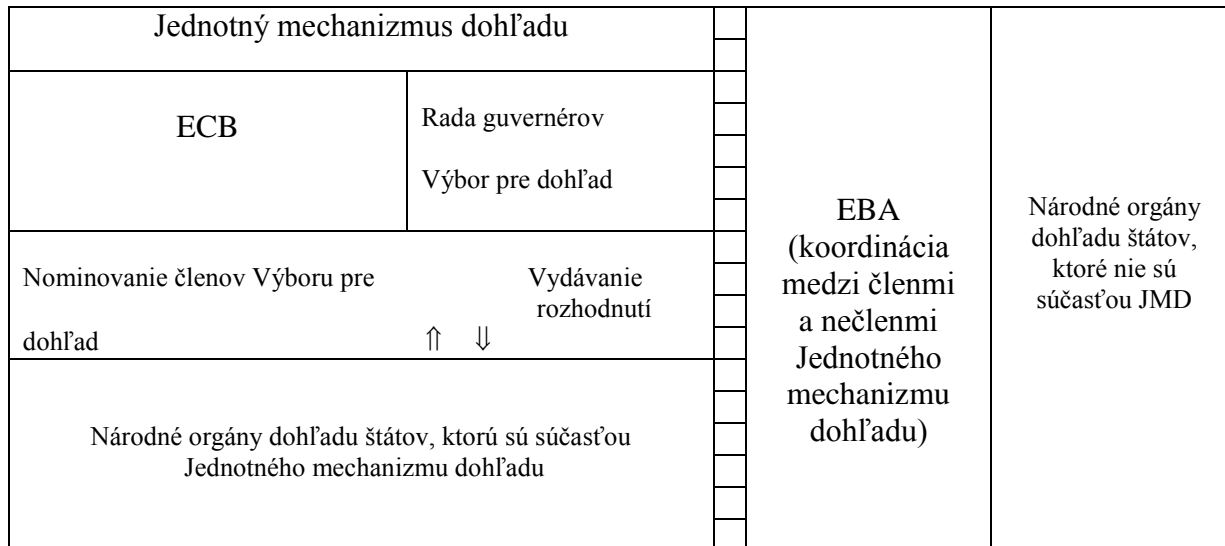
Vnútroštátne orgány dohľadu naďalej zodpovedajú za:

- ochranu spotrebiteľa,
- boj proti praniu peňazí,
- dohľad nad úverovými inštitúciami tretích krajín, ktoré si zriaďujú pobočky a poskytujú cezhraničné služby v členskom štáte.

ECB plní svoje funkcie v oblasti dohľadu úplne nezávisle a je plne zodpovedná za svoju činnosť – voči Európskemu parlamentu a Rade, aby bola zabezpečená demokratická legitimita.

Zároveň je stanovený celý rad organizačných zásad, ktorých účelom je jasne oddeliť menovú politiku a dohľad. Cieľom tohto opatrenia je zmierniť prípadné rozpory medzi rôznymi cieľmi politik a zároveň využiť synergický efekt.

Obrázok č. 1 Schéma fungovania jednotného mechanizmu dohľadu

Zdroj: Dvořáček, V.: 2012. Aktuálne trendy bankového sektora. (online). Dostupné na internete: www.ihp.sk

Jednotný mechanizmus dohľadu bol najrozpracovanejším pilierom z uvedených troch. Je treba však pripomenúť, že neustále prebiehajú rokovania a nastávajú zmeny v celkovom koncepte – predovšetkým v pláne implementácie jednotného mechanizmu dohľadu. Rokovania prebiehajú tiež o prenose kompetencií na ECB v oblasti makroúrovne. Niektoré krajiny nesúhlasili s úplným prenesením kompetencií na ECB. Jedným z argumentov bola prepojenosť makrodohľadu s ekonomickým cyklom na národnej úrovni. Ekonomické cykly sú individuálne a špecifické pre každú krajinu a preto je potrebné, aby dohľad nad finančnou stabilitou vykonávali národné orgány dohľadu, ktoré tieto špecifiká poznajú najlepšie.

2.1 Jednotný rezolučný mechanizmus – 2. pilier bankovej únie

Druhým pilierom, krokom budovania úplnej bankovej únie je jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií alebo rezolučný mechanizmus. Cieľom je vytvoriť legislatívny a funkčný rámec pre implementáciu úplnej bankovej únie na úrovni eurozóny. Bol vypracovaný Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa stanovuje základný rámec pre riešenie a ozdravenie úverových inštitúcií (bánk) a investičných spoločností, ktoré sa dostali do ekonomických problémov. Je to smernica o krízovom manažmente, v ktorej sú definované nástroje, prostredníctvom ktorých možno riešiť krízové situácie v týchto spoločnostiach. Členské krajiny vytvorili národné orgány na riešenie krízových situácií, tzv. rezolučné orgány.

2. pilier bankovej únie stanovuje tieto rámce na riešenie krízových situácií v bankách a investičných spoločnostiach:

- posilniť vnútorný trh s bankovými službami a súčasne zachovať rovnaké podmienky,

- zachovať finančnú stabilitu a dôveru banky, zabezpečiť kontinuitu základných finančných služieb, predísť šíreniu problémov,
- minimalizovať straty pre spoločnosť ako celok a najmä pre daňovníkov, chrániť vklady vkladateľov a znížiť mieru morálneho hazardu.

Základným princípom riešenia krízových situácií je centralizované uplatňovanie jednotných pravidiel pri riešení krízových situácií bánk.

Mechanizmus sa vzťahuje na banky v krízovej situácii. Banka je v krízovej situácii:

- keď sa reálne alebo s najväčšou pravdepodobnosťou dostane do úpadku,
- úpadku nemožno zabrániť žiadnym opatrením súkromného sektora,
- riešenie krízovej situácie je vo verejnom záujme, pretože banka je systémová v tom zmysle, že jej úpadok by narušil finančnú stabilitu.²

S vytvorením Rady pri riešení krízových situácií boli spojené vysoké výdavky na jej fungovanie. Výdavky sú plne hradené bankami, ktoré spadajú pod jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií. Bol vytvorený Jednotný fond, z ktorého je finančne zabezpečovaná funkčnosť komplexného mechanizmu. Do fondu sa zhromažďujú povinné ročné príspevky od jednotlivých bánk z krajín, ktoré sa zúčastňujú na druhom pilieri bankovej únie, či už povinne alebo dobrovoľne. Výška príspevkov jednotlivých bánk závisí od rizikového profilu jednotlivých bánk. Zdroje získané do fondu, budú použité na financovanie nástrojov pre riešenie krízových situácií, na poskytovanie krátkodobých finančných prostriedkov pre inštitúcie, v ktorých sa riešia krízové situácie a tiež na poskytovanie záruk pre potenciálnych kupujúcich problémových bánk.

Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií je založený na vopred stanovených postupoch, ktoré možno pri riešení krízových situácií použiť. Pri riešení krízovej situácie možno použiť tieto postupy:

- odpredaj obchodnej činnosti, alebo jej časti,
- založenie preklenovacej inštitúcie, subjektu, ktorý bude pod verejnou kontrolou a na tento subjekt budú prevedené zdravé aktíva banky,
- z bilancie banky môžu byť vyňaté aktíva, ktorých hodnota je znížená a budú prevedené na subjekt, ktorý je na to určený,
- odpísanie dlhu, čím dôjde k presunu strát, najskôr na akcionárov a potom na nezabezpečených veriteľov.

Uvedené nástroje možno použiť na zabránenie platobnej neschopnosti a na minimalizáciu nepriaznivých následkov pomocou zachovania systémovo dôležitých funkcií príslušnej inštitúcie. Významným faktorom, ktorý prinútil chrániť finančné inštitúcie ex ante je ochrana verejných finančných prostriedkov. Počas krízy sa ukázalo, že štáty riešili svoje problémy individuálne v rámci svojich možností. Ukázalo sa však, že tieto riešenia nie sú dostačujúce a je potrebné sa im venovať na centrálnej európskej úrovni a tam ich aj riešiť. Preto

---

² Čillíková, J. – Dvořáček, V. – Pénzeš, P.: 2013. Druhý pilier bankovej únie a jeho výzvy. Biatec. Roč. 21, č. 7. s. 2-4.

vznikol celý koncept bankovej únie ako aj implementovanie jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií.

2.2 Jednotný systém ochrany vkladov – 3. pilier bankovej únie

Jednotný systém ochrany vkladov – ako tretí pilier bankovej únie, je najmenej rozpracovaným pilierom. V súčasnosti existujú len základné predstavy o tom, ako by mal fungovať jednotný systém ochrany vkladov. EÚ by mala mať, podľa predstáv, jednu inštitúciu, ktorá by zastrešovala ochranu vkladov, pričom táto inštitúcia by mala byť financovaná z príspevkov bánk, ktoré by sa na tom to systéme zúčastňovali buď povinne – členské krajiny eurozóny, alebo dobrovoľne – ostatné krajiny EÚ. Systém ochrany vkladov by bol zastrešený celoeurópskym fondom na ochranu vkladov.

Existujú rôzne názory na jednotný systém ochrany vkladov a zatiaľ nie celkom jasné predstavy o jeho fungovaní. V súčasnosti platí, že vklady do výšky 100 000 eur sú chránené na 100%. Iné názory boli a sú, aby bola určitá spoluúčasť vkladateľov na ochrane vkladov. Nakoľko ide o realizáciu morálneho hazardu zo strany vkladateľov. Ešte pretrvávajú návrhy, aby boli vklady reálne chránené do výšky 90 % vkladov do sumy 100 000 eur.

V koncepte ochrany vkladov je ešte celý rad nedoriešených otázok, samotná implementácia ochrany vkladov na úrovni eurozóny je otázkou budúcnosti.

3. Teoretické otázky ochrany vkladov

Ochrana vkladov patrí do systému bankovej regulácie. **Bankovú reguláciu chápeme ako tvorbu, presadzovanie a realizáciu pravidiel bankového podnikania a činnosti bankových inštitúcií a kontrolu dodržiavania týchto pravidiel prostredníctvom dohliadacích autorít.**

Banková regulácia a ochrana vkladov sa v Slovenskej republike začala širšie uplatňovať po roku 1990 – po transformácii bankovníctva a jeho prechode na štruktúrovanú bankovú sústavu.

V priebehu historického vývoja sa rôznili názory na reguláciu bankovníctva a ochranu vkladov. Do 70-tych rokov 20. storočia prevládali názory podporujúce reguláciu bankovníctva.

Zástancovia regulácie argumentovali predovšetkým nedokonalosťou trhu, nedokonalosťou trhových mechanizmov a ich neschopnosťou udržať bankovníctvo v určitých optimálnych podnikateľských hraniciach, ktoré by chránili predovšetkým klientov bánk. Argumenty stúpcov regulácie vychádzali predovšetkým z odlišnosti bankových podnikateľských činností v porovnaní s inými ekonomickými činnosťami.³

Základné odlišnosti bankových činností:

---

³ Revenda, Z., Mandel, M., Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J.: Peřežní ekonomie a bankovníctví. Management Press, Praha 1996, s. 375 – 385.
Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY, Bratislava, Derivat 2020, ISSN 1336-5711, 3/2020

a) **bankovníctvo je špecifické podnikateľské prostredie.** Jeho špecifickosť vyplýva z charakteru podnikateľskej činnosti bánk. Banky hospodária len s cudzím kapitálom – viac ako 90 % zdrojov je cudzím kapitálom. Výška vlastného kapitálu je z kvantitatívneho hľadiska zanedbateľná, na celkových pasívach sa podieľa vo výške max. 2 -7 %. Banky by s takýmito zverenými peňažnými prostriedkami nemali nakladať podľa vlastnej ľubovôle, pretože prípadné straty tvrdo postihujú vkladateľov.

b) **špecifická štruktúra bankových aktív a pasív.** Banky spravidla hospodária s krátkodobými pasívami a dlhodobými aktívami. Je potrebné ich časovo zosúladiť. Banka musí mať na poskytovanie dlhodobých úverov dostatočné množstvo dlhodobých zdrojov. V opačnom prípade sa dostane do problémov so zabezpečením likvidity. Preto je potrebné regulovať ich činnosť a časovo ich zosúladiť.

c) **bankovníctvo je vysoko ziskové podnikateľské prostredie.** Mnoho podnikateľských subjektov má záujem „preliat“ svoj kapitál do tohto odvetvia. Je preto nevyhnutné stanovovať prísne regulatívy pre vstup do bankovníctva. (Např. výška zakladateľského kapitálu a iné). Vysoká ziskovosť na jednej strane je „vyvažovaná“ vysokou potenciálnou rizikovosťou na strane druhej. Prípadné straty idú na ťarchu bankových klientov. V období ekonomickej otvorenosti ekonomík a ich integračného prepojenia prípadné zlyhanie banky má katastrofálny dopad nielen na klientov a domácu ekonomiku, ale prostredníctvom domino efektu aj na ekonomiky zahraničné.

Ďalším argumentom pre reguláciu je vysoký stupeň **asymetrie informácií** v bankovníctve. Bankovní klienti spravidla nemajú informácie o zdraví a kvalite tej, ktorej banky. Predovšetkým vyššie vekové skupiny obyvateľstva si nevyberajú banku na základe jej hospodárenia a kvalitatívnych ukazovateľov, ale spravidla takú, ktorá je blízko ich bydliska, bez ohľadu na jej podnikateľskú činnosť. Takto rastie rizikovosť uloženia peňažných prostriedkov. Dohľad nad bankami núti banky zverejňovať základné údaje o podnikateľskej činnosti a tak pomáha obyvateľstvu orientovať sa v bankovom systéme.

Od polovice 70. rokov 20. storočia pozorujeme v bankovníctve tendencie k **deregulácii**. Dereguláciu môžeme chápať ako elimináciu regulačných opatrení, ktoré sa dovtedy v bankovníctve uplatňovali, alebo ako uplatnenie nových, modernejších a menej striktných pravidiel v bankovom podnikaní. Otázne je, či harmonizácia pravidiel bankového podnikania v rámci integračných zoskupení napomáha tomuto trendu, alebo ho potláča.

Odporcovia regulácie argumentujú predovšetkým tým, že banková regulácia a dohľad deformuje podnikateľské prostredie, trhovú ekonomiku a vytvára v bankovníctve oligopol.

Tvrdia, že trhovú prostredie vytvára podmienky pre bezporuchový priebeh platobného styku, zvyšuje efektívnosť bankových činností a napomáha eliminovať morálny hazard a tým zvyšovať starostlivosť o zverené peňažné prostriedky.

Z ekonomického hľadiska argumentujú predovšetkým tým, aby banky znižovali relatívne vysokú mieru ziskovosti, čím by obmedzili „prelievanie“ kapitálu do bankovníctva a znížili záujem o bankové podnikanie. Tým by došlo k eliminácii nepriaznivého výberu.

Napriek všetkým argumentom pre reguláciu a proti deregulácii je potrebné konštatovať, že regulácia bankovníctva je v súčasnosti realitou. Členské krajiny Európskej únie sú povinné dodržiavať v bankovom

podnikaní „hranice“ vymedzené harmonizovanými smernicami. Je otázne, do akej miery je to pre banky výhoda a do akej miery obmedzuje ich podnikateľské aktivity.

Súčasťou regulácie bankovníctva je ochrana vkladov. Základnou filozofiou ochrany vkladov je jednak zabezpečiť dôveryhodnosť bankového sektora, aby klienti bánk boli ochránení pred rizikami bankového podnikania, aby sa upevnila dôveryhodnosť bankového sektora a jednak aby sa vytvorilo konkurenčné prostredie pre činnosť komerčných bánk a aby sa vytvoril priestor pre uskutočňovanie menovej politiky.

Podstatou ochrany vkladov je príslub, že bankovní klienti budú mať vyplatené niektoré vklady (presne podľa zákona) v prípade, že banka sa dostane do problémov a nebude schopná klientom na požiadanie vklady vyplatiť. Môžeme povedať, že systém ochrany vkladov je ochranný nástroj finančného trhu, ktorý chráni:

- klientov – určitá sociálna funkcia systému,
- chráni bankový systém – funkcia dôvery vkladateľov v banky.

3.1 Morálny hazard a nepriaznivý výber

Poistenie vkladov je spojené s niektorými negatívnymi sprievodnými javmi. Ide o morálny hazard a nepriaznivý výber.

Morálny hazard – rast rizikovosti operácií zo strany vkladateľov a bánk.

Vkladatelia – nemusia rozlišovať medzi „dobrou“ a „zlou“ bankou, ak majú poistené vklady. Svoje vklady dostanú vyplatené, v prípade, keď sa banka dostane do problémov. Klienti necítia „tlak rizika“ a svoje peniaze si ukladajú v bankách, ktoré im prinesú najvyšší úrok.

Banky – manažment banky nepodniká obozretne. Rastú rizikové operácie zo strany vedenia banky. Manageri necítia „tlak runu (behu) na banku“ zo strany klientov, ktorí majú istotu, že svoje peniaze dostanú.

Morálny hazard je možno ľahko odstániť – zruší sa ochrana depozít.

Nepriaznivý výber – rast vstupu rizikových subjektov do sféry bankovníctva (vysoké výnosy – vysoké riziko)

Ochrana pred nepriaznivým výberom – vytvoriť bariéry proti vstupu do bankového odvetvia.

4. Systém ochrany vkladov v SR

do roku 1996 boli v SR chránené vklady fyzických osôb - v SLSP a. s., VÚB a. s. a IaRB, a. s.. Za vklady ručil štát podľa zákona 21/1992 Zb. o bankách.

- Po roku 1996 sú vklady v SR chránené podľa zákona č. 118/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 118/1996 Z. z. sa postupne vykonávanými zmenami stal plne kompatibilný so Smernicou 94/19/ES EP a Rady o systémoch ochrany vkladov.
- Novela zákona 421/2008 – schválená v skrátenom legislatívnom konaní, účinnosť nadobudla od 1. novembra 2008. Garancia za vklady sa stáva neobmedzenou. Nie je stanovená maximálna garančná hranica a ani tzv. „spoluúčasť“ vkladateľa 10 % vkladu, ktoré mal vkladateľ znášať sám, z dôvodu morálneho hazardu.

Dôvody novej úpravy ochrany vkladov:

- snaha zabezpečiť rovnakú ochranu vkladateľov vo všetkých bankách a pobočkách zahraničných bánk

- vytvoriť konkurenčné prostredie pre činnosť bánk,
- upevniť stabilitu a dôveryhodnosť bankového sektora.

4.1 Ochrana vkladov v Slovenskej republike⁴ po roku 1996

Ochranu vkladov v SR upravuje Zákon č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, z 20. marca 1996.

Účelom uvedeného zákona je úprava ochrany vkladov, ktoré sú uložené v bankách a pobočkách zahraničných bánk a poskytovanie náhrad za vklady v prípade, že sa stanú nedostupnými.

Náhrady za nedostupné vklady sú vyplácané z Fondu ochrany vkladov, v ktorom sú sústredené peňažné prostriedky bánk a pobočiek zahraničných bánk.

Fond ochrany vkladov je právnická osoba a je zapísaná do obchodného registra. Nie je to štátny fond.

Vkladom – na účely uvedeného zákona – rozumieme záväzok banky voči fyzickej alebo právnickej osobe, na výplatu peňažných prostriedkov, ktoré banke zveril vkladateľ pri bankovom obchode. Súčasťou záväzku banky sú tiež úroky a iné majetkové výhody spojené so zverením peňažných prostriedkov banke.

Chránené vklady podľa vyššie uvedeného zákona sú vklady, ak je vkladateľom:

- fyzická osoba,
- nadácia,
- neinvestičný fond,
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby,
- združenie občanov,
- spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov

s výnimkou:

- banky, obchodníka s cennými papiermi, ktorý nie je bankou, vykonávacej inštitúcie, sprostredkujúcej inštitúcie, vydavateľa elektronických platobných prostriedkov, prevádzkovateľa platobného systému a ďalšieho účastníka platobného systému, centrálného depozitára cenných papierov a ďalšieho účastníka systému zúčtovania a vyrovnania obchodov s investičnými nástrojmi, burzy cenných papierov, komoditnej burzy, správcovskej spoločnosti vrátane majetku v podielovom fonde, dôchodkovej správcovskej spoločnosti vrátane majetku v dôchodkovom fonde, poisťovne, zaist'ovne, doplnkovej dôchodkovej poisťovne, doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vrátane majetku v doplnkovom dôchodkovom fonde, poštového podniku, právnickej osoby prevádzkujúcej lotérie alebo iné podobné hry a s výnimkou Exportno-importnej banky Slovenskej republiky, obchodnej spoločnosti alebo družstva ktorá

---

⁴ Spracované na základe: Zákon č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, z 20. marca 1996.

musí mať účtovnú závierku overenú audítorom, štátu, štátneho fondu, obce, vyššieho územného celku, ich rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie.

Týmto zákonom nie je chránený:

- anonymný vklad,
- vklad na doručiteľa a zostatok zrušeného vkladu na doručiteľa, najmä vklad potvrdený vkladnou knižkou na doručiteľa, vkladovým listom na doručiteľa alebo pokladničnou poukážkou na doručiteľa,
- podielový list,
- vklad potvrdený cennými papiermi, ktoré sú prijaté na obchodovanie na trh burzy cenných papierov,
- investičný nástroj, iný cenný papier alebo derivát prijatý obchodníkom s cennými papiermi alebo zahraničným obchodníkom s cennými papiermi na vykonanie investičnej služby
- klientsky majetok chránený Garančným fondom investícií podľa osobitného zákona,
- vklad vo forme dlhopisu, zmenky alebo šeku,
- spoločný vklad, ak nie sú splnené podmienky stanovené zákonom,
- vklad, ktorým je notárska úschova, ak nie sú splnené podmienky podľa zákona,
- vklad, ktorý je vlastným zdrojom financovania banky.

Za nedostupný vklad sa považuje taký vklad, ktorý je uložený:

- v banke, ktorá bola vyhlásená za neschopnú vyplácať vklady,
- v banke, v ktorej bolo pozastavené nakladanie s vkladmi v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu.

Účasť bánk na ochrane vkladov

Banky, ktoré prijímajú vklady sú povinné zúčastniť sa na ochrane vkladov a platiť príspevky do Fondu ochrany vkladov.

Pobočky zahraničných bánk sa musia zúčastniť na ochrane vkladov a platiť príspevky do fondu v týchto prípadoch:

- ak nie sú chránené ani poistené v štáte, v ktorom má zahraničná banka svoje sídlo,
- alebo sú chránené alebo poistené v štáte, v ktorom má zahraničná banka svoje sídlo – v menšom rozsahu ako ustanovuje zákon v SR. Netýka sa to pobočiek zahraničných bánk, ktoré požívajú výhody jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie.

Pobočka zahraničnej banky sa nemusí zúčastniť na ochrane vkladov podľa tohto zákona, ak v nej uložené vklady sú chránené v štáte, kde má zahraničná banka svoje sídlo a sú chránené najmenej v rozsahu nášho zákona a je zaručená vzájomnosť.

Náhrady, ktoré poskytuje pobočka zahraničnej banky za nedostupné vklady vkladateľom v SR a táto sa zúčastňuje na ochrane vkladov v štáte, v ktorom má svoje sídlo, **nemôžu byť vyššie, ako náhrady** podľa zákona platného v SR.

Banka sa musí zúčastniť na ochrane vkladov podľa platného zákona dňom, kedy prijala prvý vklad chránený týmto zákonom.

4.2 Ochrana vkladov a finančná kríza

V súvislosti s finančnou krízou bola schválená novela zákona 421/2008 Z. z. o ochrane vkladov, podľa ktorej fond jednému vkladateľovi poskytol náhradu za nedostupný vklad v plnej výške tohto vkladu. Uvedená novela platila cca 1 rok.

V roku 2016 bol zákon 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov novelizovaný. Podľa novely zákona č. 125/2016 Z. z. sa za chránený vklad považuje:

- pohľadávka fyzickej alebo právnickej osoby určenej týmto zákonom na výplatu peňažných prostriedkov, ktoré banke zveril vkladateľ pri bankovom obchode vrátane úrokov a iných majetkových výhod,
- vklad, ktorý podľa záznamov vykonaných bankou bol v jej informačnom systéme pred dňom, keď sa vklady stali nedostupnými,
- notárska úschova uložená v banke pred dňom, keď sa vklady stali nedostupnými.

Tieto vklady sú chránené v plnej výške, najviac však súhrn chránených vkladov jedného vkladateľa v jednej banke alebo pobočke zahraničnej banky vo výške 100 000 EUR.

Nechránené vklady podľa tohto zákona:

- anonymné, resp. tie vklady, kde chýba meno, priezvisko, dátum narodenia, adresa trvalého bydliska fyzickej osoby, alebo názov právnickej osoby, IČO, adresa vkladateľa, register.
- vklad na doručiteľa zostatok vkladu na doručiteľa, vkladový list, pokladničná poukážka na doručiteľa,
- vklad, ktorý je finančným nástrojom,
- vklad, ktorého istina nie je splatná v nominálnej hodnote,
- vklad banky vo vlastnom mene a na vlastný účet,
- vklad nadobudnutý v dôsledku trestnej činnosti – majiteľ bol právoplatne odsúdený,
- vklad finančnej inštitúcie,
- vklad obchodníka s CP,
- vklad subjektu kolektívneho investovania,
- vklad DSS a majetok,
- vklad orgánu verejnej moci,
- vklad vo forme dlhového cenného papiera, vlastná zmenka, šek a iné.

Výpočet výšky náhrady:

- spočítajú sa všetky zákonom chránené nedostupné vklady toho istého vkladateľa v jednej banke + podiely na spoločných vkladoch + notárske úschovy,
- úroky sa počítajú ku dňu, keď sa vklady v banke stali nedostupnými,
- od vkladov sa odpočítajú všetky záväzky vkladateľa – ku dňu, keď sa vklady stali nedostupnými,
- výška náhrady sa zaokrúhľuje na celé eurocenty nahor.

V prípade, že klient nevie hodnoverne preukázať vklad alebo záväzok voči banke, rozhodujúci je záznam v evidencii banky.

Záver

Bankovníctvo je, zo známych dôvodov, jedným z najregulovanejších odvetví a to aj napriek tomu, že od polovice 70. rokov 20. storočia pozorujeme v bankovníctve tendencie k deregulácii. Odporcovia regulácie argumentujú predovšetkým tým, že banková regulácia a dohľad deformujú podnikateľské prostredie, trhovú ekonomiku a vytvárajú v bankovníctve oligopol.⁵

V súvislosti s realizáciou bankovej únie sa objavujú názory tak za jej zavedenie, ako aj odmietavé stanoviská. Krajiny⁶ nachádzajúce sa mimo eurozóny sa obávajú prehlbovania integrácie, dôsledkom ktorej môže byť dvojkofajnosť EÚ. Fínsko podporuje spoločný bankový dohľad, avšak zdôrazňuje kvalitu pripravenosti na tento krok a jasné pravidlá. Litva sa stavia k tejto otázke s určitými obavami, prezidentka deklaruje predovšetkým potrebu jasne definovať všetky nejasné detaily. Veľká Británia požaduje záruky za ochranu právomocí Bank of England.

Najviac odporcov a negatívnych stanovísk zo strany členských krajín EÚ má bankový dohľad. Bankový dohľad má do budúcnosti zabrániť takým problémom, ako mali v čase krízy Španieli, Cyperčania, v minulosti Íri.

Vytvorenie bankovej únie prináša mnohé pozitívne prvky, vytvára rámec pre stabilitu bankového sektora. Je to jedna z ciest na posilnenie a ochranu eurozóny. Avšak jej súčasná podoba prináša aj mnohé riziká. Tvorba reštrukturalizačných fondov a spoločná ochrana vkladov môže znevýhodňovať krajiny, ktoré zodpovedne hospodária. Finančné prostriedky sa budú prerozdeľovať v prospech krajín, ktoré k plneniu svojich povinností pristupovali benevolentnejšie. Rozdielna bonita bankového sektora v jednotlivých krajinách môže spôsobiť, že krajiny s problémovým bankovým sektorom a nízkym stupňom krytia vkladov budú zvýhodňované násobne. Za pozitívum je možno považovať zvýšený dôraz na reguláciu európskych bánk, čo eliminuje možnosť zmäkčovania pravidiel obozretného podnikania zo strany národných bankových regulátorov. Banková únia zvyšuje stupeň integrácie členských krajín. Otvorenou otázkou však zostáva nastavenie rámcov, za ktoré by

⁵ Bližšie pozri: Horvátová, E., a kol.: Operácie komerčných bánk. Ekonóm, 2010, s. 151.

⁶ <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-57981430-politikov-aj-na-summite-rozdeli-bankova-unia>
Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY, Bratislava, Derivat 2020, ISSN 1336-5711, 3/2020

integračné ambície nemali siahaf. Na ceste za integráciou, prostredníctvom bankovej únie, však nesmie byť ohrozená autorita štátu a tiež autorita centrálnej banky, ako národného regulátora.

Zoznam bibliografických odkazov

1. Barnier, M.: Novoroční bankovníctví. <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/>
2. Čillíková, J. – Dvořáček, V. – Pénzeš, P.: 2013. Druhý pilier bankovej únie a jeho výzvy. Biatec. Roč. 21, č. 7. s. 2-4.
3. Dvořáček, V.: 2012. Aktuálne trendy bankového sektora. (online). Dostupné na internete: www.ihp.sk
4. Fifek, E.: Ilúzia o konci európskej krízy. In Vedecké state Obchodnej fakulty 2013 II. : [zborník [elektronický zdroj]. - Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. ISBN 978-80-225-3755-1, s. 130-137 CD-ROM.
5. Horvátová, E. a kol.: *Operácie komerčných bánk*. Bratislava: EKONÓM, 2010. ISBN 978- 80-225-2928-0.
6. Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě. Plán ustanovení bankovní unie. V Bruselu 12. 9. 2012, COM(2012) 510 final.
7. Európska rada 18. a 19. októbra 2012. Závěry. V Bruseli 19. októbra 2012 (en)
8. Európska komisia (2012a) Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. A Roadmap towards a Banking Union.
9. Európska komisia (2012) Issues Note Banking Union /Single Supervisory Mechanism.
10. Revenda, Z., Mandel, M., Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J.: Peňažní ekonomie a bankovníctví. Management Press, Praha 1996, s. 375 – 385.
11. Únia odklepla bankovú úniu aj rozpočet pre eurozónu. http://ekonomika.sme.sk/clanok_tlac.asp?čl=6574770
12. Zákon č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, z 20. marca 1996.
13. Zákon č. 421/2008 Z. z. o ochrane vkladov.
14. Novela zákona č. 125/2016 Z. z. o ochrane vkladov.
15. http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/guarantee/200914_en.pdf
16. http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm
17. <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-57981430-politikov-aj-na-summite-rozdeli-bankova-unia>

Kontaktné údaje:

D. Tkáčová, doc., Ing., PhD.
Katedra bankovníctva a MF
NHF EU Bratislava
[dana.tkacova @euba.sk](mailto:dana.tkacova@euba.sk)

V. Malacká, Ing., PhD.
Katedra bankovníctva a MF
NHF EU Bratislava
lisekil@hotmail.com
viera.malacka@euba.sk